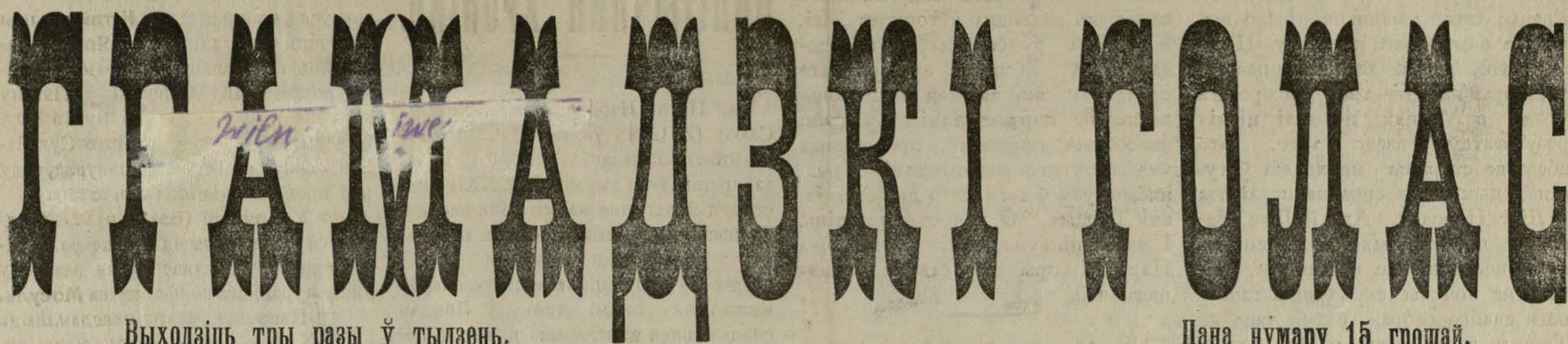
Przesyłka opłacona ryczałtem.

№ 40 | Пятніца, 31-га Кастрычніка 1924 г. | Год I.

Выходзіць тры разы ў тыдзень. | Цана нумару 15 грошай.

Падпісная цана на 1 месяц 1 злоты 80 гр.
За граніцу ўдвая даражэй.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Людвісарская вул. дом № 4. (Wilno, Ludwisarska 4). Рэдакцыя адчынена ад 10—2 гадз. Рэдактар прымае ад 11—1 гадз. удзень, апрача сьвятаў.

Цана абвестак за радок пэтыту: на 1 стар. — 15 гр.; у тэксьце — 10 гр.; на апош. стар. — 5 гр.

Больш ініцыятывы.

Пры разрашаньні тых ці іншых бягучых задач нашага нацыянальнага жыцьця ўдача іх шмат залежыць ад нашае ўласнае ініцыятывы.

Сумная недалёкая мінуўшчына складала нашае жыцьцё так, што ініцыятыве народнай ня было месца. Дзеля ўсякага хуткага разрашэньня тае ці іншае чыста *земскае* справы патрэбны быў гучны вокрык паліцэйскага вурадніка, які быў прыстаўлены, як строгі апякун, да ўсіх народных інтарэсаў.

Старое пакаленьне нашае да гэткага палажэньня рэчаў прывыкла, бо мусела прывыкнуць, і шмат што яшчэ засталося ад гэтых старых прывычак.

Тое горшае, што засталося ад мінулага нявольніцтва, павінна быць намі адкінена, ў імя сваіх законных правоў мы павінны выступаць адважна, бо рабіць тое, што пазваляе закон, нам няма каго баяцца.

Цяпер у Польскай Рэспубліцы наша беларускае права выступаць са сваею роднаю моваю агульна прызнана, мы можам сьмела, бо маем на гэта права, дабівацца сваіх беларускіх школаў, паводлуг закону, паводлуг самае Канстытуцыі, гэта знач. грунтоўных законаў Польскае дзяржавы.

Даўней найвышэйшым фактарам у дзяржаўным жыцьці, напрыклад, царскае Расеі была самаўладная, неабмяжованая воля цароў. Цяпер у Польшчы найважнейшым фактарам гэтым зьяўляецца Канстытуцыя яе, якая устанаўляе нормы таго, як мае выяўляцца воля таго, хто зьяўляецца найвышэйшаю сілаю ў Рэспубліцы; гэтая сіла — ўвесь народ.

Мы — беларусы, як асобная нацыянальнасьць маем і свае асаблівасьці, якія таксама прадбачаецца Канстытуцыяй і якім гэта Канстытуцыя гарантуе іх разьвіцьцё.

Цару выгадней было трымаць народ у цемры, каб лягчэй было над ім панаваць, а Рэспубліцы, як дзяржаве, дзе правіць народ паводле Канстытуцыі, выгадней, каб народ быў разьвіты, прасьвечаны, моцны як у сваіх абавязках, так і ў сваіх правох.

У сівую мінуўшчыну вельмі часта бывала так, што моцны духам, хоць і меншы лікам, але вольны народ, заўсёды вытрымліваў націск вялізных барбарскіх ордаў. І рэспубліка заўсёды можа быць моцнай духам сваіх грамадзян. Чым болей чалавек прасьвечаны, тым болей ён сьвядомы ў сваіх грамадзкіх правох і ў сваіх абавязках датычна тае дзяржавы, якое ён зьяўляецца грамадзянінам.

Вось дзеля чаго ў Рэспубліцы ўсе стараюцца аб прасьвеце шырокіх народных масаў.

Вучоныя спэцыялістыя даказалі, што пачаткі прасьветы найлягчэй даюцца дзецям на іхняй роднай, матчынай мове.

Гэта прызнана й новымі законамі аб мовах нацыянальных меншасьцяў Польшчы ўлетку гэтага году.

На моцы гэтых законаў, праўда далёкіх ад поўнай дасканальнасьці, і мы маем паўнейшае права на свае беларускія школы.

Але ніхто за нас нашае справы рабіць ня будзе. Нам трэба выказаць больш уласнае ініцыятывы ў справе закладаньня родных школаў.

Трэба ўсюды, дзе набярэцца 40 беларускіх дзяцей, якія патрабуюць школьнае навукі, складаць прыгавары аб патрэбе роднай школы.

Трэба прасіць школьныя мясцовыя ўлады аб тым, каб новыя школы былі прыняты ў лік школаў дзяржаўных, дзеля таго, што і мы плацім падаткі таксама, як і кожны грамадзянін іншае нацыянальнасьці, а значыцца маем права на тое, каб і на нашы нацыянальныя патрэбы дзяржаўны скарб рабіў пэўныя расходы.

Калі знойдзецца на месцы які-небудзь вураднік, які бяз дай прычыны пачне перашкаджаць нашым законным дамаганьням школы, дык на яго трэба скардзіцца ці яшчэ лепей напісаць адну тольні шчырую праўду аб гэткім выпадку, нічога ня выдумваючы, ў нашу рэдакцыю, каб можна было падаць гэта да публічнага ведама.

А тады можа быць і блага таму вурадніку, які не захоча спаўняць абавязковага для ўсіх закону.

Калі сам народ спакойна і законна будзе дамагацца свайго права на родную школу, дык проці гэтага ніхто нічога не парадзіць, бо ў Рэспубліцы законнае жаданьне грамадзян павінна задавальняцца дзяржаўнаю адміністрацыяй.

Спакойна, але ўпарта, не шкадуючы энэргіі, мы самі збудуем сваю родную школу, а стогнучы ды чакаючы манны з неба, напэўна нічога лепшага ня зробім.

Момэнт вымагае ад нас больш грамадзянскага пачуцьця, больш веры ў сваю справу і, перш за ўсё, больш ініцыятывы, а рэшта ўсё прыдзе само сабою.

Лёс нашых дзяцей у вялікай меры залежыць ад нашага розуму ды ад нашых уласных трудоў.

Гэта напэўна зразумее кожны беларус сваею простаю сялянскаю натураю.

Палітычны агляд.

Выбарная кампанія ў Англіі адбываецца пры якнайбалей некарысных варунках для рабочай партыі, якая спадзявалася перамагчы на выбарах 29 кастрычніка. Якраз у самую гарачку прадвыбарнай кампаніі ангельскае міністэрства заграмічных справаў апублікавала цікаўнае пісьмо, высланае Макдональдам да савецкага пасла ў Лёндане, Ракоўскага. У гэтым пісьме Макдональд катэгорычна дамагаецца ад Ракоўскага выясьненьняў па поваду інструкцыяў выканаўчага камітэту камуністычнага інтэрнацыяналу, падпісаных Зіноўевым, у якіх апошні заклікае ангельскіх рабочых да актыўнай дзеяльнасьці з мэтамі дзяржаўнага перавароту ў Англіі. А дзеля таго, што трэці камуністычны інтэрнацыянал гэта адно й тое самае, што й савецкі ўрад і істнуе на савецкія грошы, дык, значыцца, гэта дзеяльнасьць Зіноўева не магла прайсьці бяз ведама савецкага ўраду. Дзеля гэтага ангельскі ўрад ускладае ўсю адказнасьць на савецкі ўрад і катэгорычна заяўляе, што ён не дапусьціць гэткага роду ўмяшаньня ўва ўнутраныя справы Англіі з боку іншага ўраду, які знаходзіцца ў прыяцельскіх дыплёматных зносінах. Бальшавікі, ведама, плююць на тое, што іх яшчэ раз злавілі на ўмяшаньні ўва ўнутраныя справы іншай дзяржавы з мэтамі выклікаць рэвалюцыю. Дык-жа гэта галоўная мэта іх істнаваньня. Гэткія дакумэнты няраз выявіліся ў Нямеччыне, Баўгарыі і Амэрыцы. Нямеччына яшчэ ў 1918 г. перад нямецкай рэвалюцыяй пасьля гэткага здарэньня загадала савецкаму паслу ў Бэрліне Іоффэ злажыць свае рэчы і як-га выбрацца за межы Нямеччыны. А Амэрыка, ведаючы, які ёсьць галоўны сэнс бальшавіцкага ладу, зусім ня хоча гутарыць з бальшавікамі. Але гэтым бальшавікі аказалі мядзьведжую ўслугу Макдональду перад выбарамі, які дагэтуль бараніў іх і навет цяпер у выбарнай праграме ангельскай рабочай партыі пытаньне аб ангельска-савецкім дагаворы займае першае месца. Гэтым бальшавікі далі ў рукі праціўнікаў рабочай партыі найлепшае аружжа барацьбы. Яшчэ не пасьпелі ўзмацаваць дружбы з бальшавікамі, а яны ўжо падгатаўляюць пераварот. Што-ж было-б, калі-б быў зацьверджаны ангельска-савецкі дагавор і на яго падставе бальшавікі адтрымалі-б грашавую пазыку? Тады ўсе гэтыя грошы вярнуліся-б ў Англію, як субсыдыі для агітатараў. Консэрватары і лібэралы выстаўляюць гэты матыў, як галоўную прычыну адмовы ўступіць у гандлёвыя зносіны з савецкім урадам. І каб заявы праціўнікаў дагавору з бальшавікамі ня былі галаслоўнымі, дык апошнія пастараліся даць ім у рукі акуратныя дакумэнты, якія даказваюць шкодную дзеяльнасьць савецкага ўраду, які ня лічыцца ні з якімі міжнароднымі законамі, як аб гэтым павінен быў заявіць у сваім пісьме да Ракоўскага іхні прыяцель Макдональд.

У ня менш скандальным палажэньні апынуўся Макдональд і перад Лігай Народаў, дзе ён з гэткім азартам бараніў ідэю раззбраеньня і агульнага міру. Якраз цяпер ангельска-турэцкі конфлікт за Мосуль у Малой Азіі гэтулькі завастрыўся, што, калі Ліга Народаў не знайдзе спосабу здаволіць абедзьве стараны, дык бяз збройнага спатканьня Англіі з Турцыяй не абайдзецца. Гэты конфлікт, як ведама, выйшаў з таго, што Англія самавольна захапіла Мосуль і ня хоча аддаць яго Турцыі. Пры падпісаваньні Лёзанскага мірнага дагаво-

ру з Турцыяй пасьля няўдачы Грэцыі гэтае пытаньне было выкінута з агульнага дагавору. Пасьля таго, як усе беспасрэдныя перагаворы на гэту тэму ангорскага ўраду з Англіяй не далі ніякіх рэзультатаў, дзеля таго, што абедзьве стараны не хацелі ўступіць, дык гэтая спрэчка перайшла ў Лігу Народаў. Але й Ліга Народаў на мінулых паседжаньнях ня вынесла ніякае пастановы, відаць ня хочучы скрыўдзіць галоўнага свайго сябра, ў той час як Турцыя зусім яшчэ не ўваходзіць у Лігу Народаў. Разышліся дзеля таго, што Англія згаджалася толькі на тое, каб Ліга Народаў вырашыла толькі граніцы між Мосулем ды Турцыяй, лічачы ўладаньне мосульскім віляйэтам фактам стаўшымся, ў той час як Турцыя не прызнае правоў Англіі на валаданьне Мосулем і дамагаецца там плебісцыту, маючы пэўнасьць, што ўсё бязмала насяленьне выкажацца за Турцыю. Як толькі вырашылася, што Турцыя ня можа быць здаволена ў сваіх зусім законных дамаганьнях навет у Лізе Народаў, тады турэцкае войска перайшло граніцу 14 верасьня і пачало расшыраць сфэру окупацыі на вокруг Армэдыю, які абыймае паўночную частку Мосульскага віляйэту. А дзеля таго, што Армэдыя ўваходзіць у склад Іраку, над якім прызнаны Лігай Народаў протэкторат Англіі, дык ангельская дыплёматыя заварушылася, даказваючы, што Турцыя нарушае сувэрэнітэт Іраку. Але ў гэтым здарэньні Ірак ёсьць толькі прычынай. А фактам зьяўляецца тое, што Турцыя ўзапраўды перайшла Мосульскую граніцу, гвалтам устаноўленую Англіяй, заняла частку окупованай Англіяй тэрыторыі і далей пашырае сваю ўладу. Гэта дзеецца, ведама, не бяз збройнага спатканьня ангельскага і турэцкага войска, аб чым няраз пісалі ў ангельскай прэсе. Урэшце, конфлікт зрабіўся гэтак паважным, што на просьбу Англіі ізноў умяшалася ў гэту справу Ліга Народаў. Старшыня рады Лігі Народаў Брантынг склікаў ў Брусэлі спэцыяльнае паседжаньне Рады Лігі, на якім будзе разглядацца толькі Мосульскае пытаньне. Гэткім чынам перад радай Лігі Народаў стаіць надта труднае пытаньне, ад разрашэньня каторага залежыць далейшы аўторытэт Лігі, а таксама й лёс нядаўна апрацованага ў Жэнэве арбітражнага пратаколу, які павінен быць зацьверджаны парлямэнтамі і ўрадамі паасобных дзяржаваў, прымаўшых учасьце ў яго рэдагаваньні. Труднасьць уся ў тым, што ані Англія, ані Турцыя ня хочуць уступіць. І надта цікаўна, каго з іх Ліга Народаў прызнае стараной нападаючай.

Сойм і Ўрад.

Кабінэт пакінуў паседжаньне Сойму.

Прэм'ер-міністар Грабскі прачытаў 29.X у Сойме дэклярацыю, у якой паміж іншым сказана, што 28.X прэзэс найбольшага соймавага клюбу п. Гломбінскі выказаўся гэтак: «Выказваемся проці мэтоду сьмірэньня перад іншымі дзяржавамі і чужаземнымі элемэнтамі». Апрача таго гэты самы прамоўца сконстатаваў, што яго клюб годзіцца з істнаваньнем цяперашняга непарлямэнцкага ўраду, як з неабходнасьцю моманту. Але ўрад, які пакарыўся чужым дзяржавам, няварты быў-бы істнаваць ніводнага моманту. Закіды п. Гломбінскага не толькі несправядлівы але і крыўдныя. Урад ня можа мірыцца з тым, каб тое, што сказаў п. Гломбінскі, павісла ў паветры. Калі клюб п. Гломбінскага можа мірыцца з істнаваньнем ураду, які абсыпае гэткімі закідамі, дык урад ня можа а ні на момэнт карыстацца гэткаю цярпімасьцю да яго з боку клюбу і дзеля гэтага просіць Маршалка Сойму праверыць галасаваньнем, ці Сойм падзяляе закіды, робленыя ўраду. А да таго часу кабінэт лічыць патрэбным пакінуць залю паседжаньняў.

Пасьля 10-ць мінутнае пярэрвы Маршалак Сойму абвясьціў, што клюбы пастанавілі абгаварыць палажэньне, якое стварылася і ўнёс прапазыцыю адлажыць паседжаньне да чарогнага дня. Яно было прынята.

У сэньёрэн-конвэнце пасол Недзялкоўскі (П.П.С.) заявіў аб замеры ўнясьці на чародным паседжаньні прапазыцыю, якая пацьвярдзіла-б, што загранічная палітыка ўраду адпавядае інтарэсам і дастойнасьці дзяржавы.

Палітычная хроніка.

У Польшчы.

Паслы Народна-Нацыянальнага Саюзу (Z. L.-N.) ўнясьлі ў Сойм прапазыцыю аб выданьні закону, які інтэрпрэтаваў-бы выразна арт. XXII Конституцыі датычна набываньня пасламі концэсіяў ці іншых асабістых карысьцяў з дзяржаўнай маемасьці.

Па даручэньню міністра скарбу выяжджае гэтымі днямі ў Лёндан спэцыяльная дэлегацыя з мэтай перагавораў аб загранічнай пазычцы. Гэткая-ж самая дэлегацыя мае выехаць з тэю самаю мэтаю ў Амэрыку.

Юрыдычная камісія Сойму разглядзела ўрадовы проект аб зьмене угалоўнага судаводзтва (postepowania karnego) ў бышым расейскім заборы. Большасьцю галасоў пастаноўлена перайсьці да парадку дня над гэтым проектам, як спрэчным з прынцыпам беспасрэднасьці угалоўнага судаводства.

У Львове 28. X. скончыўся суд над паручн. Гаўкэ, абвінавачаным у забойстве Лінскэра на вакзале ў Падзамчы. Рэагуючы на зьнявагу з боку Лінскэра, пар. Гаўкэ стрэліў у яго, ад чаго той памёр. У першай інстанцыі пар. Гаўкэ быў апраўданы, ў другой — прыгавар гэты зацьверджаны з прычыны заявы мэдычных экспэртаў аб тым, што Гаўкэ дзеяў пад уплывам хваравітага абурэньня.

Міністар гандлю і прамысловасьці п. Кедронь захварэў. Замяшчаць яго на час хваробы будзе дырэктар дэпартамэнту Сьвентахоўскі.

Пасол Домбскі зьвярнуўся да Маршалка Сойму п. Ратая з просьбаю склікаць маршалкоўскі суд, які разглядзеў-бы справу нібыто удзелу яго ў гандлёвых прадпрыемствах.

За граніцай.

Паводлуг вестак з Лёндану, ў **Калькуце (Індыя)** уладаю выкрыты рэвалюцыйны згавор. Арыштована 27 выдатных прадстаўнікоў социялістычнае партыі. Сьледзтвам установлена, што згавор ахапіў увесь **Бэнгальскі** вокруг.

У **Англіі** йдзе вялікі шум вакол пісьма прэзэса III інтэрнацыянала Зіноўева да ангельскіх рабочых з заклікаьнем іх да рэвалюцыі. Урад стараецца устанавіць, ці сапраўды пісьмо паходзіць ад Зіноўева, дзеля таго, што апошні заявіў аб тым, што яно фальшывае.

Паводлуг паведамленьня з Токіо, ўсе інформацыі з **Кітайшчыны** пярэчаць адна аднэй. З **Японіі** паходзяць ведамасьці аб перамозе манджурскае арміі, а весткі з **Пэкіну** гаворацьб аб узмацненьні Ву-Пэй-Фу. Паведамляюць таксама, што Сун-Ят-Сэн схіліў на старану цэнтр. ураду рад провінцыяльных губэрнатараў.

У **Брусэлі (Бэльгія)** 27.X адбылося першае паседжаньне рады Лігі Народаў, склікане дзеля разгляду англа-турэцкага конфлікту за **Мосуль.**

Парыскія газэты паведамляюць ад 28.X, што ў гэты дзень мела адбыцца афіц. прызнаньне **Француцыяй** С. С. Р. Р., пасоом якога ў Парыжы мае быць Ракоўскі, а ў **Маскву** будзе назначаны францускім пасолм Жан Бэрбэт.

Ангелец Морган, сябар міжсаюзнае кантрольнае камісіі, апублікаваў паведамленьне, што лік рэйхсвэру ў **Нямеччыне** значна перавышае пазволеныя 120.000 чал. Усяго гэн. Сэкт навучыў ваеннай справе 500.000 чал.

Кітайскае пасольства ў **Вене** адтрымала тэлеграму, што **кітайскі** прэзыдэнт Тса-О-Кун загадаў спыніць вайну. У **Пэкіне** спакойна.

У **Бэрліне**, пасьля роспуску рэйхстагу пачаўся арышт паслоў камуністых.

Паводлуг **вестак** з **Ерусаліму**, султан вагабітаў замервеацца стварыць саюз усіх арабскіх дзяржаваў.

У **Францыі** ўрад апублікаваў тэкст тэлеграмы аб прызнаньні СCРР і адказ адтрыманы ад савецкага ўраду. Сэн. Монзі заявіў, што дэпэша Эрыё маскоўскаму ўраду падкрасьляе, што абавязаньні датычна Францыі па трактатах ня могуць быць нарушаны. За тое С.С.Р.Р. прызнаецца ў яго цяперашніх граніцах. Будынак бышага расейскага пасольства ў Парыжы і ваенныя караблі, якія стаяць у Бізэрце, вяртаюцца саветам.

У **Японіі** ўрад пастанавіў выслаць з **Манджурыі** ў **Цянь-Дзін** дзьве дзятковыя кампаніі войска разам з аддзелам кулямётаў.

„Neue Freis Presse" паведамляе з Лёндану, быццам **Амэрыка** пастанавіла выступіць на старане Ву-Пэй-Фу.

Той, хто умее чытаць, ніколі не паляпуйся прачытаць няпісьменнаму!

Праф. Паўлаў аб бальшавізьме.

З газэт расейскіх эміграптаў даведваемся аб тым, што вядомы фізіялёг праф. І. Паўлаў нядаўна прачытаў вельмі цікавую лекцыю ў Петраградзе. Тэмаю лекцыі было „Прытарнаваньне новае фізіялёгіі мозгу да жыцьця".

Праф. Паўлаў, ня гледзячы на нязьмерна цяжкія варункі, заставаўся ў працягу ўсіх сямёх гадоў бальшавіцкае ўлады на месцы ў Расеі, вядучы сваю вялізарную працу. Але ў той час, як большасьць вучоных бышае Расеі, якія вольна ці нявольна засталіся на месцы, не ўцякаючы за граніцу, пакарыліся радавай уладзе і стараюцца быць шчырымі ў адносінах да „чырвонае навукі", праф. Паўлаў, дзякуючы свайй сусьветнай популярнасьці і вялікасьці свайго імя, заўсёды нагане сваімі лекцыямі злосьць і зьдзіўленьне на бальшавікоў. Бальшавікі ня маюць адвагі закрануць вялікага вучонага. З аднаго боку гэта выклікала-б гучны на ўвесь сьвет скандал, а з другога — імя праф. Паўлава вельмі цэннае для бальшавікоў, як жывы доказ таго, што навука яшчэ не зусім забіта бальшавіцкім рэжымам. З зашчэмленымі зубамі, чырвоная ўлада даруе Паўлаву гэткія вывады і гэткія думкі, за якія расстралялі-б на месцы іншага простага грамадзяніна саюзу радавых рэспублік.

Гэткімі якраз забойчымі для „завяваньняў кастрычніцкай рэвалюцыі" вывадамі канчаецца і апошняя з лекцыяў вядомага вучонага.

Выдажыўшы перад слухачамі сваю тэорыю „умоўных рэфлексаў", праф. Паўлаў зрабіў гэткі вывад: аспаўным жыцьцёвым рэфлексам ёсьць рэфлекс свабоды. Кожная жывёла, засаджаная ў клетку, ўпадае ў страшэнную злосьць, біўкуецца, раве і рвецца на свабоду. Аднак-жа, рэфлекс гэты можна здушыць, прымусіўшы жывёлу на тыя самыя дзеяньні рэагаваць саўсім процілежным спосабам. Тэрарызуючы жывёлу карамі, злучанымі з пэўнымі камбінацыямі голаду й карленьня, магчыма да таго сьціхамірыць яе, да таго зьмяніць яе псыхіку, што жывёла будзе ківаць хвастом, убачыўшы таго, хто яе трымае ў клетцы ды цешыцца, калі прыдзе той, хто яе мучыць. Праф. Паўлаў спаміпае словы Леніна, што дыктатура нерязрыўна зьвязана з тэрорам і саўсім згаджаецца з тым, што бальшавіцкая дыктатура змушана апірацца толькі на тэрор. Бо толькі тэрор разам з голадам можа задушыць у народу натуральны інстынкт свабоды, пры якім дыктатура бальшавікоў была-б немагчымаю, і замяніць яго „умоўным рэфлексам" рабскае пакорнасьці ўсялякаму гвалту. Пераходзячы непасрэдна да простых пасьледзтваў бальшавіцкага рэжыму, прафэсар Паўлаў кажа, што рэжым гэты, заўсёды узбуджаючы насяленьне і зараз-жа душачы яго найнелітасьцівейшымі рэпрэсіямі, давёў яго нэрвовую сыстэму да крайняга расстройства, спарадзіўшы цэлыя эпідэміі найнебясьпечнейшых нэўрозаў. Тут праф. Паўлаў робіць вельмі цікавы вывад, што наймацнейшыя нэрвовыя раздражненьні, ў атмосфэры якіх бальшавікі гэтак доўга трымалі расейскае насяленьне, прывялі яго псыхіку да гэтак званае „парадоксальнае фазы", пры якой арганізм жывёлы перастае рэгаваць на самыя наймацнейшыя ўзбуджэньні і рэагуе толькі на слабыя.

— У нас на досьледах, — кажа праф. Паўлаў, — ёсьць маладая дзяўчына, якая, дзякуючы ўсяму перажытаму, знаходзіцца на гэткай ступені расслабленасьці нэрвовае сыстэмы, што калі ёй паказваюць чырвоны колер і кажуць быццам гэта зялёны, дык яна згаджаецца... дзеля таго, што

Агляд прэсы.

У газэце «Robotnik» паявіўся артыкул ведомага польскага публіцыста Т. Голувко «Biurokratyczne kręiły», ў якім аўтор піша аб правядзеньні ў жыцьцё новага закону аб мовах нацыян. меншасьцяў.

Усім ужо добра ведама, — піша п. Голувко, — што палажэньне на г. наз. „Крэсах" ёсьць найбольш палючая і небясьпечная справа дзяржаўнага жыцьця Польшчы.

Узапраўды мы не патрапілі ані палітычна, ані духова злучыць у вадно „Крэсы" з Польшчай. Яны жывуць і далей сваім уласным асобным жыцьцём — нажаль, панурым і таёмным для нас.

Ёсьць на гэта колькі прычынаў.

Перш за ўсё для аграмаднай большасьці польскага грамадзянства „Крэсы" гэта нейкае „дзікае поле", якое ёсьць недзе далёка і якім польскае грамадзянства зусім ня цікавіцца, ня робіць ніякага высілку, каб гэтыя „Крэсы" бліжэй пазнаць...

У Польшчы яшчэ ня было ўраду, які ўзапраўды меў праграму ў справе „Крэсаў". Дагэтуль кожны староста, камандант паліцыі, школьны інспэктар рабіў сваю ўласную палітыку. За тое, што мела падтрыманьне ў адным павеце, ў іншым садзілі ў вастрог.

Ніводзін урад ня меў ня толькі палітычнай праграмы ў адносінах да „Крэсаў", але нават гаспадарчай праграмы, г. зн. зусім ня цікавіўся патрэбамі гэтай тэрыторыі.

Гэта ўсё павінна было выклікаць тыя абставіны, якія цяпер ёсьць на „Крэсах".

Урад Грабскага зрабіў урэшце нейкі крок уперад, праводзячы ў Сойме і Сэнаце закон аб мовах. Я тут кажу не аб зусім не найгоршым законе аб школах, але аб законе аб мове нацыянальных меншасьцяў у судзе і адміністрацыі.

Клюбы нацыянальных меншасьцяў казалі, што гэтыя законы маюць на мэце пусьціць пыл у вочы Эўропы, а фактычна будуць мёртвай літарай, разьдзяляць лёс памятнага закону аб ваяводзкім самаўпраўленьні ўва Усходняй Галічыне.

Цяпер прыйшоў час праводзіць гэтыя законы ў жыцьці.

Пачаткі гэтай рэалізацыі будзяць страх, ці нацыянальныя меншасьці абмыляліся, кажучы, што гэтыя законы пісаліся не для іх, але для Эўропы. Аднак мы соцыялістыя галасавалі за гэтыя законы толькі дзеля таго, што думалі, што яны будуць пачаткам спаўненьня справядлівых дамаганьняў нацыянальных меншасьцяў. І дзеля гэтага, цяпер лічым сваім абавязкам заявіць голас пратэст і абурэньне з прычыны кпінкаў, якія з гэтых законаў пачынае рабіць наша „разумная" бюрократыя, якая нічога ня цаміць, нічога не навучылася.

Доказам гэтага выканаўчы загад з 24 верасьня г. г. („Dz. U." Nr. 85) да закону аб мовах у дзяржаўных установах і самаўпраўленьнях на „Крэсах" і ўва Усходняй Малапольшчы.

Вось-жа закон гэтым загадам зводзіцца да нуля.

Годзі прачытаць парагр. 2 гэтага загаду, які даслоўна кажа:

„Ад асоб, якія падаюць просьбу на паперы або зьвяртаюцца вусна ў сваёй матчынай мове на аснове арт. 2 закону прыпыцова ня трэба вымагаць доказаў, што маюць польскае абыватэльства і належаць да данай нацыянальнасьці. Калі-ж бы аднак на падставе зьместу просьбы або з іншых прычын зьявіўся-б сумлевак, што асоба не адпавядае адназу з вышэйпісаных варункаў, трэба зараз устрымаць разгляд просьбы ці вуснай заявы, пакуль асоба, аб гэтым павядомленая, не дакажа, што прадбачаныя арт. 2 закону варункі мае".

Ня ведаю, хто быў аўтарам гэтага загаду, але ведаю, што вось гэткія „інтэлігэнтныя" ўрадоўцы ўсадзілі воз польскай дзяржаўнасьці ў тую дрыгву, з якой ён ня можа выбрацца. Гэты параграф фактычна перачырківае закон, бо дае магчымасьць нязвычайнае самаволі адміністрацыі, зьдзеку над насяленьнем, над яго патрэбамі і клопатамі.

Дапусьцім, што нейкі селянін, якому за незаплачаныя падаткі прадаюць карову, піша паўкраінску просьбу аб адсрочцы. Гэтая просьба вандруе да скарбовага ўраду, адсюль да скарбовай палаты і тут нейкі рэфэрэнт раптам сумляваецца, ці гэты селянін ёсьць польскі грамадзянін. Селянін дае патрэбныя пасьведчаньні. Тады іншы рэфэрэнт мае сумлевак, ці гэты селянін украінец, бо быць можа ён паляк?! Як гэта зрабіць? Дзе пэўныя адзнакі прыналежнасьці да данага народу апрача добрай волі гэтага чалавека. Прозьвішча, рэлігія? Значыцца праваслаўны Папоў можа лічыць сябе палякам, а каталік Кавальскі ня можа лічыцца украінцам? Якое глупства, якія кпінкі з Дзяржавы, з Конституцыі!

Але больш. Вось прыходзіць да каманданта паліцыі акрываўлены украінскі селянін і паўкраінску жаліцца, што яго пабіў паліцыянт.

І камандант паліцыі замест таго, каб напісаць пратакол, можа зажадаць, каб селянін гаварыў папольску, а калі той не захоча, дык затрабуе, каб прынёс ад войта з воласьці пасьведчаньне, што ён польскі грамадзянін і украінец.

Божа-ж мой! Дык-жа адна з прычынаў неспакойства на „Крэсах" гэта тое, што адміністрацыя да кожнага грамадзяніна адносіцца як да ворага, пры кожным здарэньні дамагаецца довадаў лёяльнасьці, абыватэльства і г. п.

І вось з закону, які меўся аблягчыць насяленьню жыцьцё, прыбліжыць яго да адміністрацыі, робіцца праўкацыя якогай цярплівасьці, новы зьдзек.

Аб што-ж ідзе? Толькі аб тое, каб людзям не захацелася пісаць просьбы на украінскай і беларускай мове. Дзеля таго, што, пішучы гэткую просьбу, кожны рызыкуе, што яго справа закапаецца недзе ў біюрократычных закамарках, бо нейкаму канцалярскаму пацуку захочацца прасачыць, ці той, хто падаў просьбу, ўзапраўды украінец або беларус.

Але гэта не канец „мудрасьці" хітрых біюрократаў. Бо вось калі знойдзецца нейкі ўпарты украінец, які напіша просьбу паукраінску, дакажа, што ён польскі абыватэль і украінец і будзе дамагацца, каб згодна з законам адказ быў яму дадзены таксама на украінскай мове, дык тады прыйдзе на падмогу парагр. 3 выканаўчага загаду, у якім напісана: „адказ на просьбу, напісаную на недзяржаўнай мове, павінен быць дадзены, *паколькі магчыма*, на тым самым нарэччы, якое ўжыта ў просьбе, літарамі, якія адпаведны для данай мовы або нарэчча".

Як бачым, лоўкі бюракрат увёў паняцьце „нарэчча", якога няма ў законе, каб пасьля магчы даказваць, што просьба напісана не паукраінску або беларуску, як прадбачыць закон, але напр. на нарэчы „палящукоў", якога ўрады ня ведаюць, а дзеля гэтага адказваюць толькі папольску. Урэшце словы „*паколькі магчыма*", якіх таксама няма ў законе, дазваляюць насупроць зьместу, духа і літары закону, ня гледзячы на дамаганьні прасіўшага, адказваць толькі на дзяржаўнай мове.

Дык вось паводле выканаўчага загаду, ўрады не абавязаны, але толькі могуць, калі захочуць, адказваць паукраінску, або пабеларуску.

Ня кажам аб іншых яшчэ рэчах, дзеля таго, што гэтыя ўжо параграфы кажуць годзі.

Гэтак выглядае гэты слаўны загад, які, як бачым, робіць з закону толькі адзін вялікі зьдзек з насяленьня, а для Дзяржавы сорам, бо толькі тупагаловы агранічаны бюракрат, які гэткімі штукамі думае абясьпечыць адміністрацыю ад канечнасьці навучыцца мовы мясцовага насяленьня, або злы эндэк, які робіць на сваю руку палітыку— мог выдумаць нешта гэтае бесталковае...

ПА СЬВЕЦЕ.

Прынц - скандалісты.

Дэкрэтам гішпанскага караля інфант Фэрнандо Орлеанскі, стрэчны брат караля, пазбаўлены званьня інфанта і ўсіх іншых сваіх тытулаў і ордэнаў, з прычыны свайго недастойнага павядзеньня. Інфант, якому цяпер 36 гадоў, нядаўна нашумеў у адным з парыскіх прытонаў, за што ён быў высланы з Францыі распараджэньнем міністра ўнутраных справаў.

Барацьба з модаю.

У Амэрыцы мужчыны пачынаюць протэставаць проці новае жаноцкае моды стрыгчы валасы. У сталіцы Паўночна - Амэрыканскіх Злучаных Штатаў арганізавалася таварыства мужчын, пастанавіўшых не галіцца да таго часу, пакуль іхнія жанкі не запусьцяць ізноў валасоў. Адзін з агітатараў за гэты спосаб барацьбы заявіў, што вайна гэтаму жаноцкаму стрыжэньню валасоў абвешчана не на жарт і што цяпер трэба мужчынам вярнуцца да часоў барод.

Палац у Авіньёне.

Італьянская прэса апошнімі часамі заклікае да падмогі аднаўленьню палацу ў Авіньёне, ў якім жылі папы падчас гэтак зван. авіньёнскага палону. Палац, збудованы ў пачатку XIV сталецьця папамі Бэнэдыктам XII; і Клемэнтам VI, упрыгожаны фрэскамі Джіотто і іншых мастакоў тае эпохі, цяперака дайшоў да поўнага занепаду, і яго вежа ўжо пахілілася набок. Палац у мінулым сталецьці служыў, галоўным чынам, казармаю, абразы ў ім знаходзяцца пад слоем вапны і думаюць, што ёсьць яшчэ магчымасьць іх аднавіць.

Індыйскі сьвяты.

У Калькуце зьвярнула на сябе ўвагу сьмерць факіра, прасядзеўшага ў адным з куткоў тамашняга „новага рынку" 15 гадоў, не падаўшы за ўсе гэтыя гады ніводнага гуку. Калі ён памёр на тым самым месцы, дзе ён заўсёды сядзеў, дык яго шанавальнікі патрэбавалі, каб ім было пазволена пахаваць „сьвятога" на тым самым месцы, дзе ён правёў гэтыя гады. Гэтае трэбаваньне было такім сур'ёзным, што ўлады павінны былі згадзіцца, каб ухіліцца ад непарадкаў.

пры крайнім аслабленьні нэрвовае сыстэмы чалавек ня мае сілы рэагаваць на тое моцнае раздражненьне, якое дае рэальнасьць, і рэагуе толькі на слабое раздражненьне — слова. Гэткі суб'ект ужо ня мае сілы прымаць рэальнасьць, як-бы ні была яна жахоўна, але лёгка прымае пераконаньне словам, якой-бы яўнаю хлусьнёю гэтае слова ні было. Як думае праф. Паўлаў, да гэткага палажэньня даведзена большасьць расейскага насяленьня, чым і тлумачыцца тое, што, ня гледзячы на відочнасьць катастрафічнага правалу ўсіх ідэяў і пачынаньняў бальшавікоў, масы гэтак лёгка паддаюцца іхняй агітацыі.

У апошніх словах праф. Паўлаў выказаў свой пагляд на псыхіку расейцаў наагул. Як думае гэты сусьветна вядомы вучоны, расеец мае гэткую слабую мазгавую сыстэму, што ё наагул ён няздольны яскрава прымаць рэальнасьць. Яго „умоўныя рэфлексы" коордынуюцца ня з фактамі, а са словамі, і ў гэтым — аб'ясьненьне нязвычайнага разьвіцьця ў Расеі самых утопічных ідэяў, ня вылучаючы ідэі незабаўнага ўтварэньня на зямлі камуністычнага раю. Пры гэтым прафэсар робіць настолькі нявыгаднае для расейцаў параўнаньне паміж мазгавымі сыстэмамі расейца і эўропэйца, што паўстае думка аб поўнай пяўхільнасьці падданьня расейцаў волі іншых народаў.

З навуковых вывадаў вялізарнейшага фізіялёга кожнаму з нас цяпер робіцца яснаю тая надмерная „разалюцыйнасьць" расейскага рэвалюцыйнага руху, многаслоўе і ўся „розовая мечтательная юность" інтэлігэнцкага безрэжым'я падчас панаваньня Керанскага да поўных крах заўсёды рэакцыйнага „единонеделимства".

На працягу ўсяе гісторыі былшае Расейскае Імпэрыі натуральны інстынкт свабоды моцна спаў сярод масаў панаваўшае маскоўскае нацыянальнасьці гэтае імпэрыі, быць можа якраз дзякуючы „слабой мазгавой сыстэме" яе звычайных „шэрых" масавых адзінак, ад чаго рэвалюцыя сьмела магла пайсьці на шляху поўнае бескантрольнасьці масаў па штучна збудованай сыстэме, накіненай на іхняе жыцьцё зьверху.

Апошні вывад праф. Паўлава аб слабасьці мазгавое сыстэмы расейцаў у параўнаньні з эўропэйцамі, расейскія эміграпты тлумачаць вельмі пэсымістычным настроем гэтага вучонага, падта прыгнечанага ўсім тым, што адбываецца ў С.С.Р.Р.

Эміграпты лічаць найлепшым аргумэнтам проці думкі праф. Паўлава аб расейскай мазгавой сыстэме асобу яго самога ды тую страшэннаю ўнутраную барацьбу проці бальшавіцкага тыранства, якая ані на момэнт ня сьціхала ў працягу сямёх гадоў у... Расеі.

Яно пэўна, што й так, калі, на манер усялякіх „единонеделимцев", будзем лічыць Грузію, Украіну, Бухару, ці Беларусь „искони-русскою" зямлёю.

У розных „краёх" ды акраінах былшае імпэрыі паўстаньні бываюць і паўстаньні чыста-нацыянальнага і народнага характару, але аб самаазначэньні велікаросаў, як нацыянальнасьці, дасюль неяк нічога ня чуваць і кожны з іх навет і на эміграцыі пастарому думае ранейшымі велікадзяржаўнымі катэгорыямі.

У кожным выпадку, гэткі фізіялёг, як праф. Паўлаў дае сваею новаю лекцыяю глыбока навуковае тлумачэньне бальшавізму, як тыпічна маскоўскага зьявішча і ў кожным заходня-эўропэйскім краі зьявішча гэтае зьяўляецца проста псыхолёгічна немагчымым. Крах бальшавізму ў Баварыі, Вэнгрыі і ўсёй Нямеччыне, дзе ён, не пасьпеўшы расьцьвісьці, завяў, — даказвае, што гэта так.

Н. Л.

У С.С.Р.Р.

Здарэньне з сэкрэтаром Сталіна.

Як паведамляюць з Рыгі, 21-га кастрычніка ў Маскве а 9-ай гадзіне ўвечары на Садовай вуліцы невядомымі людзьмі, быўшымі ў форме міліцыі, быў спынены самаход Сталіна, ў якім ехаў яго сэкрэтар. Нападаўшыя, наставіўшы рэвальвэры на шофэра, змусілі яго зьлезьці з самахода і, пагасіўшы агні, ўцяклі з сэкрэтаром у невядомым кірунку. 22 кастрычніка раніцай сэкрэтар Сталіна зьявіўся у ГПУ і заявіў, што ў яго адабраны важныя дакумэнты, 1.000 амэрыканскіх даляраў, 180 фунтаў штэрлінгаў і 500 чырвонцаў. Невядомыя завязьлі сэкрэтара да чугуначнае станцыі „Сярэбраны Бор", дзе абравідавалі яго і пасьля пусьцілі.

Лік судовых справаў.

У другой сэсіі ВЦИК,у Маскоўшчыны, камісарам справядлівасьці быў зроблены цікавы даклад аб палажэньні ў судох. Паводлуг словаў камісара справядлівасьці на 1-е студня сёлетняга году ў народных судох 32-х губэрняў Маскоўшчыны было неразгледжаных крымінальных справаў 122.000 і 85.000 справаў цывільных. За прайшоўшае паўгодзьдзе паступіла ў народныя суды 32 губэрняў 441.000 крымінальных справаў і 193.000 цывільных, а на 1-е ліпня 1924 г. засталося неразгледжаных 148.000 крымінальных справаў і 94.000 цывільных. Гэткім чынам, заляжаласьць крыху павялічылася на 10% і мае тэндэнцыю падрастаць.

Цікавая прапазыцыя Курскага аб тым, як зьліквідаваць заляжалыя справы. Ен прапануе перадаваць дробныя справы на разгляд адміністрацыйных органаў дзеля вырашэньня іх у адміністрацыйным парадку.

Ну, проста, хоць уваскрашай, благой памяці, інстытут земскіх начальнікаў!

Расстрэл жанчыны.

У палове кастрычніка маскоўскім ваенным трыбуналам разглядалася справа фэльчаркі Ількевіч.

Акт абвінавачаньня цьвердзіць, што Ількевіч нібыто працавала для латвійскае тайнае арганізацыі, на чале якое стаяў нейкі Шпон. Па яго даручэньню, Ількевіч нібыто сабрала ведамасьці аб чырвонай арміі, езьдзіла з сакрэтнымі дакумэнтамі ў Лібаву, пасьля адтрымала адказнае даручэньне ад Шпона, якое вымагала таго, каб яна паехала ў Мэмэль. Па дарозе ў Мэмэль, каля мястэчка Дуброўкі, Ількевіч была арыштована і аддана пад суд за шпіёнства на карысьць чужаземнае дзяржавы. Ваенны трыбунал засудзіў Ількевіч на расстрэл.

Кін і Ян.

„Русспресс" расказвае аб гэткай цікавай гісторыі:

Арыштованы ў 1921 годзе „таварыш Ян", быўшы прэзэс адэскага *губисполкома*, дасюль, як аказалася, сядзіць у вастрозе ў Адэсе. Ен быў арыштованы па распараджэньню зьмяніўшага яго камуніста Кіна, які выясьніў вялізарныя службовыя надужыцьці Яна. Кін распарадзіўся расстраляць Яна, але яго сваякі паведамілі яго, што ў іх ёсьць дакумэнты, якія кампрамітуюць Кіна і даказваюць яго антыбальшавіцкае павядзеньне ў 1919 г. і сувязь з чужаземнымі контр-разьведкамі. Сваякі арыштованага Яна пагражалі Кіну незабаўнаю перадачаю дакумэнтаў прэзэсу адэскае чразвычайкі Рэдэнсу, калі Ян будзе расстрэлены. Кін згадзіўся адмяніць кару сьмерці, але, баючыся апублікаваньня дакумэнтаў або сьпісаньня з іх копіяў, Яна ня звольніў. Рэдэнс, які даведаўся пра ўсю гэтую гісторыю і паехаў з дакладам аб ёй ў Харкаў, быў на харкаўскім вакзале арыштованы і расстрэлены ў той самы вечар. Аказваецца, што зроблена гэта было па трэбаваньню Кіна, які ў характары прэзэса адэскага *губисполкома* падаў харкаўскай радзе народных камісараў аб буйных хабарох, якія браў Рэдэнс за звальненьне „контр-рэвалюцыянэраў" з адэскае чразвычайкі. Толькі нядаўна камісія, назначаная радаю нар. камісараў дзеля абсьледаваньня палажэньня ў адэскіх вастрогах, выпадкова выясьніла, што, пасаджаны ў адзін з казэматаў, арыштант зьяўляецца быўшым прэзэсам адэскага губ. выканаўчага камітэту. Ян перавезены ў Харкаў, куды з Масквы выкліканы й Кін, які ў цяперашні час зьяўляецца сябром ЦИК'у ССРР.

Жыцьцё провінцыі.

Смаргоні.

22 верасьня Акружны Суд у Вільні разглядаў справу Янкі Шутовіча, бурмістра мяст. Смаргоні, абвінавачанага ў хабарніцтве. На справу паклікалі ажно 22 сьведкаў.

Суд засудзіў Шутовіча на 3 месяцы вастрогу, але гэтая кара з прычыны амністыі адпала. Кажуць, што Ш. і далей займае сваю пасаду бурмістра.

Віленска-Троцкі павет.

У вёсцы **Новасады**, Рудзішскай вол., у хату Язэпа Казлоўскага, ўварвалася чатырох азброеных людзей, якія, аграбіўшы яго (грошы і адзежа), ўцяклі ў бок Вільні.

У вёсцы **Буйвіды,** Быстрыцкае вол., начны сторож Язэп Будкевіч, пачуўшы ўночы нейкі падазронны шорхат і гоман у памяшканьні тутэйшай бальніцы, пачаў чапляцца на сьцену, каб праз вакно пабачыць, што робіцца ў сярэдзіне памешканьня. У гэты час старая, спарахнеўшая сьцяна паваліліся і прыдушыла Будкевіча, які праз пару гадзін памёр.

У мяст. **Быстрыца** пачаўся з нявядамай прычыны пажар, у часе якога згарэлі два дамы братоў Бэзданскіх.

Сьвянцяны.

Уночы з 24 на 25 г. м. у вол. Камайскай, Сьвянцянскага пав., на вяртаўшагася да хаты жыхара вёскі **Ляпейкі** напала чатырох азброеных бандытаў. Ен прабаваў бараніцца, але нічога не памагло: бандыты, схваціўшы яго за рукі, ушчэнт аграбілі ды ўцяклі. Паліцыя, як кажуць, папала на іхнія сьляды.

У вёсцы **Бурды**, Сьвянцянскага пав. і вол., 26 верасьня ў лесе Казімір Сарта пілаваў сасну. Раптам сасна звалілася і сваім цяжарам ударыла Сарту па галаве і забіла на месцы. На другі дзень суседзі знайшлі ў лесе толькі труп.

Дзісна.

Жыхары станцыі **Зябкі** і ваколічных вёсак у Дзісенскім пав. зьвярнуліся да Ваяводзкага Ураду з просьбай, каб у кожны чацьвер адбываўся рынак, дзеля таго, што цяпер прыходзіцца, каб купіць нешта, езьдзіць за 5 вярстоў да мястэчка Празарокі.

23 верасьня ў вёсцы **Балашынка,** Едзкай вол., згарэла пуня І. Еўдахімава. Страты даходзяць да 400 зл. Думаюць, што прычына пажару — падпал.

22 верасьня ўночы ў фальварку **Гэдымінава**, Мікалаеўскай вол., згарэла пуня са збожжам арандара Адама Парафіяновіча, які быў солтысам і адначасна лясьніком. Думаюць, што пажар пачаўся ад падпалу з прычыны помсты. Страты больш за 1000 зл.

Лунінецкі працэс.

27-га кастрычніка г. году у **Пінску** пачаўся разгляд над'звычайным (**doraźnym**) судом справы 5-цёх абвінавачаных у бандыцкім нападзе на поезд у ваколіцах Лунінца. Пракурор выклікаў 22-х сьведкаў, абарона — колькі дзесяткоў іх. Разгляд пачаўся чытаньнем акту абвінавачаньня. Падсудныя: Мікіта Клюк, Ян Саўчук, Сава Соц, Кузьма Нарыванчук і Адам Курыловіч да віны ня прызналіся. Першым даваў паказаньні, як сьведка, быўшы ваявода Даўнаровіч, які пазнаў у адным з абвінавачаных бандыта. П. Даўнаровіч заявіў, што ён думае аб заграрічным (савецкім) паходжаньні нападу. У адстаўку быўшы ваявода пайшоў па выразнаму трэбаваньню міністра.

Навіны у тры радкі.

— На 20.X было ў абегу яшчэ 7 587 мільярд. польскіх марак на 4,2 мільёны злотых.

— 1-га лістапада выпушчаюцца ў абег сярэбраныя монэты ў 2 злотыя— на суму 800.000 зл.

— Амэрыканская паліцыя злавіла шайку, якая на аэроплянах дастаўляла алькоголь з Кубы ў Амэрыку.

— У Бэрліне йдзе конгрэс партыі цэнтру. Есьць прадстаўнікі са ўсяе Нямеччыны і з-за граніцы.

— 28.X у Бедруску каля Пазнані разьбіўся насьмерць авіятар капр. Змуда і паруч. Вайда, ўпаўшы з аэроплянам з вышыні 40 мэтраў.

— Супрацоўнікі ранейшае „Rzeczypospolitej" на чале з пасл. Стронскім выдаюць газэту „Warszawianka".

— Забаронена ўвозіць у Польшчу менскую газэту на жыд. мове „Дэр-Эмі" („Праўда").

— У Харкаве цэлы дзень 17 кастр. йшоў густы сьнег. Раніцай было марозна.

— Лік безработных у Нямеччыне зьменшыўся за 1-ю палову кастрычн. на 40.000 і цяпер роўны 473.000.

— У Камянец-Падольску арыштованы вядомы пятлюравец Хмара. З ім затрыманы яшчэ 7 чал.

— У Кагуле (Бэсарабія) арыштованы савецкі агент, прыехаўшы з Адэсы арганізаваць, як сам ён прызнаўся, паўстанчыя банды.

АБВЕСТКА

Настаўнікам пачатковых школаў.

Школьная Камісія Часовай Беларускай Рады гэтым абвяшчае, што, ў зьвязку з адчыненьнем беларускіх школаў, усім зарэестрованым Камісіяй настаўнікам прапануецца: 1) прыслаць свае адукацыйныя дакумэнты і жыцьцярысы; 2) даныя аб тым, дзе магчыма адчыніць школы (ці ёсьць адпаведныя будынкі); 3) сабраць подпісы ня менш як 40 бацькоў, якія аддадуць сваіх дзяцей у беларускія школы; Подпісы павінны быць зацьверджаны солтысам і войтам; 5) якая школа зьяўляецца пажаданаю — чыста-беларуская, ці двухмоўная.

У выпадку, якіх-нібудзь тэхнічных труднасьцяў, ці перашкодаў з боку мясцовае ўлады, незабаўна паведамляць Школьную Камісію па адрэсе: Wilno, ul. Niemiecka, Hotel „Palace", Białoruska Komisja Szkolna.

Вакансіі будуць замяшчацца ў парадку паступленьня заяваў.

Школьная Камісія Час. Бел. Рады.

ТУТЭЙШАЯ ХРОНІКА.

= **Міністар чугунак у Вільні.** У сераду 29. X. пасьпешным поездам прыехаў з Варшавы ў Вільню міністар чугунак п. Тышка дзеля інспэкцыі Віленскае Чугуначнае Дырэкцыі.

= **Расейцы і архіепіскап Хвядос.** З прычыны звальненьня сьвяшчэньнікаў за царкоўныя службы паводлуг старога стылю, тутэйшае расейскае *общество* паслала пісьмо арх. Хвядосу, выказваючы надзею, што пры перамяшчэньнях сьвяшчэньнікаў будуць брацца пад увагу настроі праваслаўнага насяленьня.

= **Дарагоўля.** Па невядомай прычыне, паднята цана на дэнатуроване сьпірт на 7,5 проц. Гэта паўторнае падвышэньне цаны на гэты сьпірт у кастрычніку месяцы.

= **Камісія.** 17, 18, 19 і 20 лістапада адбудзецца ў Вільні паседжаньне конфліктнае камісіі дзеля разгляду спрэчак, паўстаўшых паміж земляўласьнікамі і сябрамі клясавага прафэсыянальнага саюзу сельска-гаспадарчых рабочых.

= **Булкі падаражэлі.** Ад 15-га кастрычніка падняліся цэны на лепшыя гатункі булак на 3,5%.

= **Прызыўныя 1904 году.** Закончаны сьпіскі асобаў, якія радзіліся ў 1904 годзе. Праверка гэтых сьпіскаў працягнецца да палові лістапада.

= **Канфіскацыя „Сялянскай Праўды".** Камісар Ураду на м. Вільню налажыў арышт на № 13 (за 29 кастрычніка) беларускае газэты „Сялянская Праўда" за зьмешчаны ў ёй артыкул, які мае азнакі праступленьня проці 129 арт. Карн. Кодэксу.

УСЯЧЫНА.

Кепскі жарт.

У Амэрыканскім гор. Los Angelos, які слыве як кінаматографічнае места, нядаўна нейкі вясёлы чалавек зажартаваў са сваіх грамадзян. Ен даў абвестку ў газэты, што фільмовае прадпрыемства плаціць кожнаму, хто прывядзе сабаку для кіноматографічнага зьнімку, 2 даляры. На другі дзень пад паказаным у абвестцы адрэсам, зьявіліся тысячы людзей, кожны з сабакаю. Пачаўся шум, гоман, сабачы брэх. Людзі пачалі сварыцца між сабой, сабакі грызьціся. Шмат каго з людзей пакусалі сабакі таксама.

Асла вітаюць з музыкай.

У Пазнанскі зьвярынец прывязьлі з Далёкага Усходу з Тыбэцкіх гор асьліцу „Кіян", якая мелася быць „таварышкай" ранейшага жыхара зьвярынецкага саду „Фрыца". На прывітаньне „гасьця" прыбыло шмат публікі. Граў аркестар 16 палку уланаў.

Рэдактар-Выдавец **Язэп Салавей.**

Друкарня „Lux", вул. Жэлігоўскага, 1. Тэлеф. № 203.